

Таким чином, проблема безпеки не може розглядатися сьогодні лише в рамках якогось одного напрямку, а вимагає комплексного вирішення, що дозволяє забезпечити всебічний захист здоров'я людини. Разом із тим запроваджувати серйозні системні комплексні підходи без створення єдиної обґрунтованої системи проведення просвітницької діяльності в галузі збереження життя та здоров'я учнів неможливо.

Список використаних джерел

1. Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності. URL: http://pidruchniki.ws/1584072050807/bzhd/bezpeka_zhittvediyalnosti_zaporozhets_oi
2. Зоріна М. О. До проблеми визначення актуальності й особливостей формування культури безпеки життєдіяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2010. № 8. С. 149–153.
3. Кузьменко О. С. Формування культури безпеки в студентів технічного профілю. *Педагогіка безпеки*. 2016. № 1. С. 67–71.
4. Культура безпеки. Доповідь Міжнародної консультативної групи з ядерної безпеки. Серія видань із безпеки, № 75-INSAG-4. Відень: МАГАТЕ, 1991. 39 с.
5. Мошкін В. Виховання культури особистої безпеки. *Основи безпеки життєдіяльності*. 2000. № 8. С. 13–16.
6. Про Національну стратегію розбудови безпечної і здорового освітнього середовища у новій українській школі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020>.
7. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти. Розпорядження КМУ від 07 квітня 2023 р. № 301-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-kontseptsii-bezpeky-zakladiv-osvity-i070423-301>
8. Романів Л. В., Пішак О. В., Бойчук Р. Р. Культура безпеки, як складова базової культури особистості. *Молодий вчений*. 2017. № 3.1 (43.1). URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3.1_43.1_2017.pdf
9. Скалецький Ю.М. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні. К.: НІСД, 2012. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-09/kultura_bezp-1bcf6.pdf

---

Оптимізація сімейного виховання – актуальна проблема сьогодення

*Альбіна Кіяшко, вихователь-методист, спеціаліст
вищої категорії, «старший вихователь»
комунального закладу «Дошкільний навчальний
заклад (ясла-садок) № 138 Харківської міської ради»*

У статті розглянуто питання оптимізації сімейного виховання як необхідної умови на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти, заходи щодо оптимізації сімейного виховання, ініційовані закладом дошкільної освіти, як певна стратегія і тактики взаємодії педагогів із батьками. Акцентовано увагу на об'єднанні зусиль закладу дошкільної освіти та батьків щодо усвідомлення їх статусу й ролі у вихованні та навчанні дитини.

Ключові слова: оптимізація сімейного виховання, сім'я, заклад дошкільної освіти, просвітницька робота, організаційна структура, сприятливі умови.

Модернізація дошкільної освіти має торкнутися кожної сучасної сім'ї. Дуже важливо залучати батьків до процесу оновлення змісту, форм і методів виховання дітей дошкільного віку. Об'єднання зусиль батьків і працівників закладу

дошкільної освіти допоможе створити сприятливі умови для повноцінного буття дитини. Складна та систематична просвітницька робота закладу освіти завжди дає позитивні результати.

Сім'я і заклад дошкільної освіти – два важливих інститути соціалізації дитини. І хоча їх виховні форми є різними, для всебічного розвитку дитини необхідна їх взаємодія. Якщо заклад освіти сприяє інтеграції дитини в соціумі, то сім'я повинна забезпечити індивідуалізацію розвитку дитини, але не всі батьки розуміють як це треба робити.

Співпраця закладу дошкільної освіти та сім'ї передбачає наявність у батьків відповідальності, а у вихователів – сімейної центрованості педагогічної діяльності, заснованої на розгляді дитини в контексті її родини. Саме тому основний шлях налагодження такої співпраці – організація освітньої взаємодії, результатом якої стане реалізація мети і принципів особистісно орієнтованої освіти дітей дошкільного віку [2, с. 15].

Співпраця колективу закладу освіти з батьками є основою демократизації освіти й підвищення якості освіти. Така взаємодія буде ефективною лише за умови розуміння ними, що тільки спільними зусиллями можна створити умови для підвищення якості освіти, розвитку й виховання дитини, набуття нею необхідного соціального досвіду [6, с. 6].

Відповідальна та складна просвітницька робота закладу дошкільної освіти спрямована на ознайомлення, розширення та поглиблення уявлень членів родини про сучасні освітні завдання, роль вікових та індивідуальних особливостей дитини в її особистісному становленні, сутність компетентності як інтегративної якості особистості [1, с. 3].

Важливою складовою освітнього процесу сучасного закладу дошкільної освіти є організація роботи з батьками, яка має здійснюватися за основними напрямками, а саме:

- вивчення сімей, їх виховного потенціалу;
- залучення батьків, усіх дорослих членів родини до освітнього процесу як рівноправних учасників, інтеграція зусиль і гармонізація взаємин педагогічного колективу та батьківської громадськості у створенні сприятливих умов для ефективної роботи дошкільного закладу;
- формування педагогічної культури сучасної сім'ї та допомога батькам у психолого-педагогічній самоосвіті;
- корекція виховної діяльності родин із різним типом сімейного неблагополуччя [4, с. 27].

У закладі дошкільної освіти необхідно постійно створювати сприятливі умови для підвищення теоретичного та практичного рівня знань батьків щодо визначення ключових орієнтирів розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку.

Оптимізація сімейного виховання передбачає певні цілі:

1. Орієнтація на систему освітнього процесу закладу дошкільної освіти.
2. Створення сприятливих умов для підвищення рівня знань батьків.
3. Формування стійких мотивів і намірів батьків щодо досягнення особистих успіхів у розвитку, вихованні та навчанні дітей дошкільного віку.
4. Переорієнтування стилю спілкування педагогів і батьків, установа партнерських стосунків.

5. Побудова спілкування на основі партнерських стосунків, рівності учасників освітнього процесу.

6. Згуртованість педагогічного колективу, підвищення його педагогічної майстерності, створення умов для розвитку творчого потенціалу, розвиток їхньої активності [3, с. 101].

З метою підвищення статусу інституту сім'ї, престижу толерантних сімейних відносин передбачається:

1. Удосконалити систему виховної роботи з питань родинного виховання в закладі дошкільної освіти.

2. Здійснювати культурно-просвітницькі заходи з метою відродження та збереження сімейних традицій і цінностей [6, с. 202].

Необхідно проводити систематичну роботу з батьками з метою створення ефективної допомоги, умов та інноваційних механізмів щодо змін пріоритетів і методів виховання, розвитку системи сімейного виховання. Саме тому необхідно розробляти сучасні заходи щодо оптимізації сімейного виховання.

Необхідно створювати сприятливі умови для підвищення теоретичної та практичної обізнаності батьків щодо визначення ключових орієнтирів розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку. Перед колективом закладу освіти мають постати такі завдання:

- перебудувати організаційну структуру закладу дошкільної освіти відповідно до принципів варіативності, індивідуального підходу, доступності, співпраці із сім'єю;
- створити позитивний імідж закладу дошкільної освіти;
- сформував команду однодумців, здатних до самоосвіти та реалізації своїх творчих здібностей;
- удосконалити науково-методичну підготовку педагогів.

Актуальність розроблення заходів зумовлена реформуванням усіх рівнів системи освіти України, які торкаються концептуальних основ освітнього процесу, змісту, форм, методів, технологій, показників результативності освітньої діяльності та спонукають на пошуки нових підходів до виховання [7, с.136].

Таблиця

Заходи щодо оптимізації сімейного виховання в закладі дошкільної освіти

№ з/п	Зміст заходу	Термін виконання
1-й рік роботи з батьками		
1.	Свято посвяти в батьки.	вересень
2.	Проведення моніторингу потреб сім'ї.	вересень
3.	Конференція «Сімейне виховання + виховання в дитячому садку = цілісна педагогічна дія!!!».	жовтень
4.	Педагогічні читання «Сімейні стосунки. Погляд у майбутнє».	жовтень
5.	День відкритих дверей.	листопад
6.	Конференція «Найдорожчий скарб кожного народу – діти».	листопад
7.	Бесіда-диспут «Маленькі діти та їх великі проблеми. Шляхи вирішення».	грудень
8.	Фотовиставка «Люби та знай свою родину».	грудень
9.	Тематичний день «Моя родина у світі єдина».	січень
10.	Інформаційний дайджест «Гуманно-особистісний підхід – сучасні шляхи виховання».	січень

11.	Педагогічні читання «Зако́ни родинного виховання».	лютий
12.	Ерудит-шоу «Шляхами батьківської любові».	лютий
13.	Виставка-презентація робіт «Український національний одяг».	березень
14.	Відкритий мікрофон «Скарбничка родинної мудрості».	березень
15.	Інформаційний стенд «Тепло родинної домівки».	квітень
16.	Усний журнал «Сучасна педагогічна підтримка дитини з боку вихователів і батьків».	квітень
17.	Пересувна бібліотечка «Цікавинки для сучасних батьків».	травень
18.	Виставка-презентація «Батьки майструють іграшки дітям».	травень
2-й рік роботи з батьками		
1.	Усний журнал «Інформаційне поле в сімейних стосунках. Його вплив на розвиток дитини».	вересень
2.	Літературна вітальня «День книги для родини».	вересень
3.	Ділова гра «Основні позиції гуманістичного та авторитарного виховання в сучасній родині».	жовтень
4.	Круглий стіл «Давати знання і виховувати особистість – завдання родини».	жовтень
5.	Усний журнал для батьків «Моя родина не єдина у світі».	листопад
6.	Педагогічний майданчик «Спілкування з дитиною в родині – шлях до її досягнень».	листопад
7.	Педагогічне читання «Стилі виховання в сім'ї».	грудень
8.	Інтелектуальний турнір «Вчимося розуміти дитину разом».	грудень
9.	Вечорниці «Деї родинного виховання».	січень
10.	Бесіда «Виховуйте повагу до країни, у якій живемо».	січень
11.	Інформаційний стенд «Тепло родинної домівки».	лютий
12.	Консультації «Патріотичне виховання дітей дошкільного віку в сім'ї», «Громадянське виховання особистості в сім'ї».	лютий
13.	Батьківський всеобуч «Яка буває батьківська любов?».	березень
14.	Тематичний вечір «Моя родина – моя Батьківщина».	березень
15.	Лекція «Сімейний побут і звичаї українського народу».	квітень
16.	Конференція «Дитячий світ – особливий світ».	квітень
17.	Батьківський всеобуч «Сучасне виховання в сім'ї».	травень
18.	Виставка-огляд фотографій «Моя родина найкраща у світі!».	травень
3-й рік роботи з батьками		
1.	Педагогічні читання «Освітній простір у сім'ї».	вересень
2.	Конференція «Батьки – перші педагоги».	вересень
3.	Обговорення проблеми «Шляхи, засоби та методи формування міцної сучасної родини».	жовтень
4.	Усний журнал для батьків «Модернізація та гуманізація дошкільної освіти через співпрацю з батьками».	жовтень
5.	Педагогічний калейдоскоп «Умови успішного виховання дітей у сім'ї».	листопад
6.	Батьківський всеобуч «Права дитини та обов'язки батьків».	листопад
7.	Відкритий мікрофон «Єдність батька і матері та вихователів».	грудень
8.	Тематичний день «Традиції у сім'ї – шлях до її могутності».	грудень
9.	Панорама «Дитина та її простір у родинних стосунках».	січень
10.	Консультація для батьків «Особистісно орієнтована модель виховання в сім'ї та дошкільному закладі».	січень
11.	Фестиваль знавців «Виховання дитини – спільна справа сім'ї та педагогів».	лютий
12.	Відкритий мікрофон «Всесвіт маленької дитини та підтримка родини».	лютий
13.	Педагогічний круїз «Як виростити щасливу дитину?»	березень
14.	Батьківський всеобуч «Цікаво знати. Традиції різних родин».	березень
15.	Експозиція «Позитивні емоції батьків та їх вплив на дитину».	квітень
16.	Інформаційний стенд «Тепло родинної домівки».	квітень
17.	Дебати «Традиції сімейного виховання в сучасних родинах».	травень
18.	Святковий концерт для батьків «Діти мають талант».	травень

Із метою успішної оптимізації сімейного виховання необхідно створити відповідні умови для:

- *оволодіння* батьками базовим набором теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо розвитку, виховання та навчання дітей;
- *формування* стійких мотивів і намірів батьків щодо досягнення особистих успіхів у розвитку, вихованні та навчанні дітей;
- *переорієнтування* стилю спілкування педагогів і батьків, установалення їхніх партнерських взаємин;
- *згуртування* педагогічного колективу, підвищення його професійної майстерності [7, с. 232].

Реалізованими умови можна вважати тоді, коли вдалося реалізувати поставлені завдання, а саме: розкрити виховні можливості педагогів і родини, спонукати їх до максимального використання цього потенціалу у формуванні особистості дитини; заохотити батьків до активної участі в освітньому процесі на рівні партнерства та співпраці; підвищити рівень психолого-педагогічної культури батьків, сформувати в них свідоме розуміння власної відповідальності за результат виховання власної дитини; залучити батьків до створення належних умов для забезпечення життєдіяльності та повноцінного розвитку дітей у сім'ї та закладі [5, с. 64].

Оптимізація сімейного виховання в закладі дошкільної освіти сприяє усвідомленню батьками свого статусу й ролі у вихованні та навчанні дитини. Батьки мають зрозуміти, що заклад дошкільної освіти – це не закрита система, і саме вони є дієвою опорою педагогів у роботі з дітьми. Слід відмітити, що завдяки заходам щодо оптимізації сімейного виховання батьки перестали ставитися до закладу як до установи, яка зобов'язана надати їм комплекс послуг із догляду, навчання та виховання їхніх дітей. Більшість батьків позбавилися звички відмежовуватися від участі в житті дошкільного навчального закладу або групи.

Упровадження заходів щодо оптимізації сімейного виховання потребує певної стратегії та тактики взаємодії педагогів із батьками, зміни її векторів і акцентів, осучаснення предмета розмов, розширення спектру життєво важливих проблем, надання зустрічам більшої ширості, відвертості, конструктивності, звільнення від надмірної формальності. Об'єднання зусиль допоможе створити простір, сприятливий для повноцінного буття дитини в сім'ї та закладі освіти.

Складна й відповідальна просвітницька робота закладу дошкільної освіти спрямована на розширення та поглиблення уявлень членів родини про сучасні освітні завдання, роль вікових та індивідуальних особливостей дитини в її особистісному становленні, сутність компетентності як інтегративну якість особистості. Сьогодні вкрай важливо узгодити позиції та очікування педагогів і батьків, принаймні по основних напрямках, гуманізувати взаємодію, налаштуватися на необхідність постійного професійного та особистісного самовдосконалення [4, с. 74].

Список використаних джерел

1. Бабенко Н. Г. Педагогічна культура батьків та сучасні освітні тенденції. *Дошкільний навчальний заклад*. 2015. № 1. С. 2 – 8.
2. Взаємодія ДНЗ та сім'ї. Укладачі: О. А. Рудік, І. В. Молодушкіна. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 222 с.
3. Педагогіка сімейного виховання : підручник. Вид. 3-тє, доп., перероб. Л. М. Маценко. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 376 с.

4. Родинне сонцеколо: методичний посібник для роботи з батьками. Авт.-упор. Л. В. Калуська. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 140 с.
5. Теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами: навч.-метод. посіб. Н. Г. Каньоса. Кам'янець-Подільський, 2015. 121 с.
6. Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти. Укладач: Замулко О. І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОПОПП ЧОР». Черкаси, 2016. 258 с.
7. Степанов О. М. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 416 с.

Методична підготовка вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з родиною на основі партнерської взаємодії

*Ольга Кузьменко,
вихователь Комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад
(ясла-садок) № 294 Харківської міської ради»*

У статті визначено основні етапи роботи з вихователями закладів дошкільної освіти з метою формування у них навичок здійснення партнерської взаємодії з батьками вихованців. Обґрунтовано доцільність, мету, завдання та зміст кожного з виділених етапів. Розкрито сутність ключових понять.

***Ключові слова:** гуманізація освіти, сім'я, педагогічне спілкування, педагогічна рефлексія.*

Постановка проблеми. Наразі, у складних умовах захисту незалежності Української держави від посягань держави-агресора, сучасна сім'я зазнає суттєвих змін, у першу чергу, у сфері внутрішньородинних взаємин. Серед батьків спостерігається загальна розгубленість, що зумовлена введенням воєнного стану, а на перший план поставлено проблеми виживання та існування родини. Саме тому соціальний інститут батьківства теж набуває нових форм і змісту. За таких складних соціально-економічних умов гостро постає проблема якості виконання батьками функцій та обов'язків щодо виховання, розвитку, утримання дітей, піклування про них.

На сьогодні можна відстежити різні ступені прояву батьківської турботи від свідомого, відповідального до легковажного, недбалого ставлення до дітей, що пов'язане із загальним стресом, який переживають як родини в цілому, так і хтось один із батьків. Це призводить до негативних наслідків: сімейне виховання поступово стає довільним, проводиться без чіткої системи та опори на традиції.

З метою попередження такого роду проблем, профілактичну та корекційну діяльність із родинами потрібно починати якомога раніше, тобто з першого дня відвідування дитиною закладу дошкільної освіти. Г. Беленька, В. Огнев'юк та інші вітчизняні науковці вважають, що стосовно сім'ї заклад дошкільної освіти має бути консультативним і просвітницьким центром із психолого-педагогічних питань виховання та освіти.

Основою спільної продуктивної діяльності між вихователем і родиною повинна стати партнерська взаємодія, що заснована на ідеях гуманізації освіти, які спрямовані на розвиток особистісних якостей, комунікативних умінь і навичок, створення умов для усвідомлення та пізнання дитиною себе, власних потенційних